

НАСИЉЕ У ДРУШТВУ И ЗЛОСТАВЉАЊЕ ЖИВОТИЊА

Злостављање животиња је битан аспект насиља у друштву, којем се мора посветити посебна пажња. Наиме, поред тога што грубо крши принципе заштите животиња, наносећи им бол, патњу и стрес, злостављање животиње значајно је и као индикатор агресије према људима, психопатолошких феномена и психијатријских болести, породичног насиља и криминогеног понашања.

Агресивно и окрутно понашање према људима или животињама, систематско неприхватање одговорности за сопствено неадекватно понашање, недостатак интересовања за потребе и осећања других, као и одсуство сваког саосећања са патњом жртве, само су кратки описи специфичне категорије "поремећаја у понашању" која се може дијагностификовати већ на узрасту од осме године детета. Овај карактеристични развојни поремећај понашања недвосмислено указује на преку важност превентивног деловања како би правовременом реакцијом друштва ако не спречили, онда умањили појаву друштвено малигну психопатолошких феномена.

Успешна превенција и сузбијање деструктивног и агресивног понашања може се остварити само ако се узму у обзир сви облици и све жртве насиља.

Злостављање животиња. Злостављање животиња се може дефинисати као „социјално неприхватљиво понашање које намерно изазива непотребан бол, патњу или стрес и/или смрт животиње“. Постоје различити облици злостављања животиња:

- *Намерна окрутност или злостављање*, када особа намерно лишава животињу хране, воде, смештаја, социјализације или ветеринарске неге или злонамерно мучи, сакати, повређује или убија животињу. Особе које су намерно окрутне према животињама уживају у томе што им наносе бол (малигна агресија или садизам).
- *Занемаривање*, када особа није у стању да обезбеди животињи адекватан смештај, храну, воду, пажњу, хигијену или ветеринарску негу. Још један облик занемаривања је и напуштање животиња. Случајеви занемаривања су пре пропусти него активно чињење и не причињавају задовољство особи.
- *Борбе животиња*, када се две или више специјално одгајане животиње ставе у ограђен простор да се међусобно боре, а ради забаве и клађења гледалаца.
- *Гомилање (хордашење)*, је скупљање већег броја животиња, при чему власник може да задовољи само најминималније стандарде исхране, хигијене и ветеринарске неге и не успева да реагује на погоршавање стања животиња и/или станишта. Хордашење није индикатор насилног понашања, већ представља посебан облик менталне девијације људи и нарочиту опасност не само за добробит и здравље животиња, већ и за добробит и здравље човека.

Злостављање животиња најчешће је само врх леденог брега различитих облика агресивног и деструктивног понашања. Научна истраживања су показала да:

- су деца и одрасли који изврше насиље над животињама генерално склонији да почине насиље над људима и друге криминогене радње
- злостављање животиње у оквиру породичних система може бити показатељ постојања других облика насиља у породици (најчешће над женама и децом) и показатељ озбиљности и опасности насилника
- злостављање животиње унутар породице или изван ње, може бити инструмент психичког злостављања жене или детета који су за њу емоционално везани, односно метод уцене, контроле, застрашивања и манипулације партнера и/или деце
- изложеност насиљу над животињама додатно трауматизује жртве и десензибилише их на агресију
- агресија према животињама може бити значајан дијагностички индикатор развоја и постојања психопатолошког понашања, које уколико се не препозна и не лечи може ескалирати у разним правцима и према другим жртвама.

С друге стране, присуство кућних љубимца, помаже емоционални опоравак и успостављање стабилности код особа са емоционалним поремећајима.

Повезаност између злостављања животиња у детињству и испољавања агресивности у одраслом добу је позната од половине прошлог века када је научно потврђена чињеница да су деца која испољавају агресивно и окрутно понашање према животињама у ризику да у одраслом добу испоље криминогена или друга антисоцијална понашања. Изјава познатог антрополога Маргарет Мид да: *"..најгора ствар која може да задеси једно дете које је нанело зло животињи, је да прође некажњено.."*, такође говори о овој повезаности.

Због свега изнетог злостављање животиња не треба сагледавати као засебну категорију, где је само животиња жртва, већ га треба посматрати у контексту много шире слике насиља као најчешће непрепознату компоненту деструктивног понашања.

Распрострањеност злостављања и убијања животиња у Србији. Искуства и запажања Организације за поштовање и бригу о животињама – ORCA¹ говоре нам да је занемаривање и злостављање животиња у нашој земљи веома присутно. Чести су случајеви сакаћења, ослепљивања или убијања животиња умлаћивањем, каменовањем, бешењем, спаљивањем и другим свирепим методама.

Званичних података који се односе на злостављање животиња нема. Извештаји Организације за поштовање и бригу о животињама – ORCA, односно структура обрађених предмета које грађани подносе ORCA указују на велику присутност

¹ При тумачењу изнетих података треба имати у виду да они само једним делом одражавају реално стање, с обзиром да се ORCA обрађа само један ограничен број људи, којима је ова могућност позната.

Организација за поштовање и бригу о животињама

различитих видова непрописног поступања према животињама, злостављања и убистава, а уочава се тенденција благог али константног пораста. Само Организација за поштовање и бригу о животињама – ORCA је, у периоду од првог јанура 2006. године до 31. децембра 2009. године, стручно обрадила и анализирао 1307 случајева злостављања и убијања животиња. У овом периоду, према сазнањима којима располажемо, донето је десетак пресуда од којих је у једном случају изречена казна затвора за убиство животиње у трајању од три месеца. У току је већи број судских поступака.

На основу анализе података (ORCA, 2006-2009) утврђено је да је најчешће присутно физичко злостављање животиња (52%), затим занемаривање (32%), психичко злостављање (13%), појаве хордашења (2%), и на крају сексуално злостављање (1%). Према нашем искуству, утврђено је и да највећи број злостављања почине особе мушког пола. Намерно злостављање скоро искључиво чине мушке особе, у одраслом или адолесцентном добу. Једини облик злостављања животиња који доминантно спроводе жене је гомилање животиња (хордашење). Иако починилаца злостављања животиња има свих старосних доби, нарочито је забрињавајући проценат оних малолетних, чему се у нашем друштву не посвећује довољна пажња, због општег става да "дечју игру" не треба схватати озбиљно.

Према пријавама које су поднете ORCA, може се закључити да су најчешће жртве злостављања оне животиње које имају мањи степен заштите - кућни љубимци чији су власнице жене или пак напуштене животиње о којима се оне брину.

Од укупног броја пријављених случајева 93% пријављују жене, и то, 76% њих је пријавило једну врсту злостављања, а готово свака четврта пријава (24%) односила се на две или више врста злостављања животиња (ORCA, 2009).

Злостављање животиња данас је у порасту, а посебно забрињава чињеница да је висок проценат малолетних починилаца. Због тога је важно да запослени у школама реагују на сваки облик деструктивног и ризичног понашања код деце, било да је усмерен на људе, животиње или школску имовину.

Убиство и злостављање животиња – кривично дело. Злостављање животиња је у нашој земљи, све до 2006. године, било само прекршајно санкционисано. За овај прекршај била је прописана новчана казна у распону од 100 до 1000 динара. Неадекватна примена прописа у пракси и генерално неодговарајућа казнена политика, условљавали су врло често изостанак кажњавања починиоца. Сматрало се да је злостављање животиња мање друштвено опасна, мало распрострањена и, са становишта друштвене заједнице, не претерано значајна појава која наноси штету само животињама. Последица тога су чести случајеви тешких облика злостављања животиња, повећан ниво насиља у друштву, као и толеранција дела друштва према насилном понашању.

Ипак, као одговор на очекивања грађана, Народна Скупштина Републике Србије је усвојила **Кривични законик** („Службеном гласнику РС“ бр. 85/05)

који у 269. члану, први пут у историји наше земље, инкриминише убијање и мучење животиња.

Увођење кривичног дела убијање и мучење животиња у наше кривично законодавство носи са собом политичке, друштвене и правне последице. Оно представља несумњив израз промене односа државе према злостављању животиња као друштвеној појави, то јест почетак разумевања ове области као важне друштвене вредности коју треба на одговарајући начин штитити. Одговорнији приступ проблему злостављања животиња развијао се временом у нашем друштву, пре свега препознавањем научних знања о особинама животиња: чињенице да су животиње осећајна бића, да могу осећати бол, патњу, страх, панику, сигурност и удобност. Овome треба додати и резултате бројних научних истраживања који указују на постојање значајног нивоа корелације између злостављања људи и злостављања животиња. Увођење кривичног дела убијање и мучење животиња у наше материјално кривично право установљава одговарајуће обавезе процесних субјеката у контексту кривичног поступка: полиције, тужилаштва и судова, чиме се покреће један сложен механизам са крајњим циљем заштите животиња, односно вредности на којима почива савремено друштво. Тако се шаље и порука злостављачу да његово поступање није дозвољено и да је држава активна на његовом спречавању.

Препознајући тренд повећања случајева злостављања животиња, односно везу између насиља према животињама и других облика насиља у друштву, последњим изменама и допунама Кривичног законика – **Закон о изменама и допунама Кривичног законика** („Службени гласник РС“ бр. 72/09) повећане су санкције за злостављање и убијање животиња, а борбе животиња означене су као ново кривично дело за које ја забрањена искључиво казна затвора.

Поред Кривичног законика заштита животиња од злостављања предвиђена је и другим прописима: **Закон о добробити животиња** („Службени гласник РС“ бр. 41/09): свеобухватно утврђује мере за заштиту животиња при свим видовима коришћења, нарочито мере за заштиту животиња од злостављања; **Закон о јавном реду и миру**: прописује забрану злостављања животиња на јавном месту; **Закон о ветеринарству** прописује заштиту добробити животиња при извођењу мера здравствене заштите и другим поступцима, као и **општинске одлуке** – подзаконски акти које доносе јединице локалне самоуправе и у којима се регулишу услови и начин држања животиња на њиховом подручју.

Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС“ бр. 57/2008) препознала је везу која постоји између злостављања животиња и насиља у друштву: наводећи, у оквиру наслова: „Друштвене вредности, квалитет живота и друштвено благостање“: *„У порасту су поједини облици насиља (насиље у породици, насиље међу вршњацима, насиље према животињама), а прати их толеранција према различитим облицима вербалног и невербалног агресивног и насилног понашања.“*

На крају, истичемо **Закључак Владе Републике Србије** о потреби давања подршке за усвајање у Уједињеним нацијама Универзалне декларације о

Организација за поштовање и бригу о животињама

добробити животиња (Закључак Владе број 323-8478/2009 од 24. децембра 2009.године), који се у Образложењу осврће на везу између добробити животиња и здравља људи, као и на потребу да се спречи свако злостављање животиња.

Конечно, иницијатива да се злостављање животиња интегрише у текстове стратегија које су усмерене против насиља у друштву, следи захтев садржан у Начелу посвећивања пажње добробити животиња из Закона о добробити животиња, као и члану 13. Лисабонског споразума ЕУ, Споразума о функционисању ЕУ (Official Journal of EU C115). Поменуте одредбе подразумевају да се у свим активностима које се предузимају у различитим областима, а које се на директан или индиректан начин односе на животиње мора посветити пуна пажња заштити добробити животиња.

Наведени - недавно донети прописи, недвосмислено указују да је наше друштво препознало бројна научна истраживања који указују на постојање значајног нивоа корелације између насиља према људима и животињама, те у великој мери унапредило механизме за супростављање злостављању животиња.

Референце: веза између насиља у друштву и злостављања животиња

Achenbach, T.M. 1991. *Manual for the Child Behavior Checklist/4-18 and 1991 Profile*. Burlington, VT: University of Vermont, Department of Psychiatry.

Achenbach, T.M. 1992. *Manual for the Child Behavior Checklist/2-3 and 1992 Profile*. Burlington, VT: University of Vermont, Department of Psychiatry.

Achenbach, T.M., Howell, C.T., Quay, H.C., and Conners, C.K. 1991. National survey of problems and competencies among four-to sixteen-year-olds. *Monographs of the Society for Research in Child Development* 56: Serial No. 255.

Agnew, R. 1998. The causes of animal abuse: A social-psychological analysis. *Theoretical Criminology* 2:177-209.

American Humane Association. 1996. *Growing Up Humane in a Violent World: A Parent's Guide*. Englewood, CO: American Humane Association.

American Psychiatric Association. 1987. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 3d ed. Revised. Washington, DC: American Psychiatric Association.

American Psychiatric Association. 1994. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association.

Arluke, A., Levin, J., Luke, C., and Ascione, F. 1999. The relationship of animal abuse to violence and other forms of antisocial behavior. *Journal of Interpersonal Violence* 14:963-975.

Ascione, F.R. 1993. Children who are cruel to animals: A review of research and implications for developmental psychopathology. *Anthrozoos* 6:226-247.

Ascione, F.R. 1998. Battered women's reports of their partners' and their children's cruelty to animals. *Journal of Emotional Abuse* 1:119-133.

Организација за поштовање и бригу о животињама

Ascione, F.R. 1999. The abuse of animals and human interpersonal violence: Making the connection. In *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*, edited by F.R. Ascione and P. Arkow. West Lafayette, IN: Purdue University Press, pp. 50–61.

Ascione, F.R. 2000a. *Safe Havens for Pets: Guidelines for Programs Sheltering Pets for Women Who Are Battered*. Logan, UT: Author.

Ascione, F.R. 2000b. What veterinarians need to know about the link between animal abuse and interpersonal violence. Proceedings of the 137th Annual Meeting of the American Veterinary Medical Association, Salt Lake City, UT, July 25, 2000 (CD-ROM records #316–317).

Ascione, F.R., and Arkow, P., eds. 1999. *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*. West Lafayette, IN: Purdue University Press.

Ascione, F.R., and Barnard, S. 1998. The link between animal abuse and violence to humans: Why veterinarians should care. In *Recognizing and Reporting Animal Abuse: A Veterinarian's Guide*, edited by P. Olson. Englewood, CO: American Humane Association, pp. 4–10.

Ascione, F.R., Kaufmann, M.E., and Brooks, S.M. 2000. Animal abuse and developmental psychopathology: Recent research, programmatic, and therapeutic issues and challenges for the future. In *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*, edited by A. Fine. New York: Academic Press, pp. 325–354.

Ascione, F.R., and Lockwood, R. 2001. Cruelty to animals: Changing psychological, social, and legislative perspectives. In *State of the Animals 2000*, edited by D.J. Salem and A.N. Rowan. Washington, DC: Humane Society Press, pp. 39–53.

Ascione, F.R., Thompson, T.M., and Black, T. 1997. Childhood cruelty to animals: Assessing cruelty dimensions and motivations. *Anthrozoos* 10:170–177.

Barnett, W., and Spitzer, M. 1994. Pathological fire-setting 1951–1991: A review. *Medical Science and the Law* 34:4–20.

Bavolek, S.J. 2000. *The Nurturing Parenting Programs*. Bulletin. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Beirne, P. 1997. Rethinking bestiality: Towards a sociology of interspecies sexual assault. *Theoretical Criminology* 1:317–340.

Boat, B.W. 1999. Abuse of children and animals: Using the links to inform child assessment and protection. In *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*, edited by F.R. Ascione and P. Arkow. West Lafayette, IN: Purdue University Press, pp. 83–100.

Davidson, H. 1998. What lawyers and judges should know about the link between child abuse and animal cruelty. *American Bar Association Child Law Practice* 17:60–63.

DeViney, E., Dickert, J., and Lockwood, R. 1983. The care of pets within child abusing families. *International Journal for the Study of Animal Problems* 4:321–329.

Duel, D.K. 2000. *Violence Prevention and Intervention: A Directory of Animal-Related Programs*. Washington, DC: The Humane Society of the United States.

Dwyer, K., Osher, D., and Warger, C. 1998. *Early Warning, Timely Response: A Guide to Safe Schools*. Washington, DC: U.S. Department of Education.

Eyberg, S.M., and Ross, A.W. 1978. Assessment of child behavior problems: The validation of a new inventory. *Journal of Clinical Child Psychology* 7:113–116.

Организација за поштовање и бригу о животињама

- Felthous, A.R., and Yudowitz, B. 1977. Approaching a comparative typology of assaultive female offenders. *Psychiatry* 40: 270–276.
- Fine, A., ed. 2000. *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. New York: Academic Press.
- Flynn, C.P. 1999a. Animal abuse in childhood and later support for interpersonal violence in families. *Society and Animals* 7:161–171.
- Flynn, C.P. 1999b. Exploring the link between corporal punishment and children’s cruelty to animals. *Journal of Marriage and the Family* 61:971–981.
- Flynn, C.P. 2000. Woman’s best friend: Pet abuse and the role of companion animals in the lives of battered women. *Violence Against Women* 6:162–177.
- Frasch, P.D., Otto, S.K., Olsen, K.M., and Ernest, P.A. 1999. State animal anti-cruelty statutes: An overview. *Animal Law* 5:69–80.
- Frick, P.J., Van Horn, Y., Lahey, B.B., Christ, M.A.G., Loeber, R., Hart, E.A., Tannenbaum, L., and Hanson, K. 1993. Oppositional defiant disorder and conduct disorder: A meta-analytic review of factor analyses and cross-validation in a clinical sample. *Clinical Psychology Review* 13:319–340.
- Friedrich, W.N. 1997. *Child Sexual Behavior Inventory: Professional Manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Friedrich, W.N., Grambsch, P., Damon, L., Hewitt, S.K., Koverola, C., Lang, R.A., Wolfe, V., and Broughton, D. 1992. Child Sexual Behavior Inventory: Normative and clinical comparisons. *Psychological Assessment* 4:303–311.
- Garbarino, J. 1999. *Lost Boys: Why Our Sons Turn Violent and How We Can Save Them*. New York: Free Press.
- Goldstein, A.P. 1996. *The Psychology of Vandalism*. New York: Plenum Press.
- Itzin, C. 1998. Pornography and the organization of intra- and extrafamilial child sexual abuse. In *Out of Darkness: Contemporary Perspectives on Family Violence*, edited by G.K. Kantor and J.L. Jasinski. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, pp. 58–79.
- Jacobsen, W.B. 2000. *Safe From the Start: Taking Action on Children Exposed to Violence*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Jory, B., and Randour, M.L. 1999. *The AniCare Model of Treatment for Animal Abuse*. Washington Grove, MD: Psychologists for the Ethical Treatment of Animals.
- Katcher, A.H., and Wilkins, G.G. 2000. The Centaur’s lessons: Therapeutic education through care of animals and nature study. In *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*, edited by A. Fine. New York: Academic Press, pp. 153–177.
- Kaufman, K.L., Hilliker, D.R., and Daleiden, E.L. 1996. Subgroup differences in the modus operandi of adolescent sexual offenders. *Child Maltreatment* 1:17–24.
- Kazdin, A.E., and Esveltd-Dawson, K. 1986. The interview for antisocial behavior: Psychometric characteristics and concurrent validity with child psychiatric inpatients. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 8:289–303.
- Kellerman, J. 1999. *Savage Spawn: Reflections on Violent Children*. New York: Ballantine Publishing Group.
- Kellert, S.R., and Felthous, A.R. 1985. Childhood cruelty toward animals among criminals and noncriminals. *Human Relations* 38:1113–1129.

Организација за поштовање и бригу о животињама

Lacroix, C.A. 1998. Another weapon for combating family violence: Prevention of animal abuse. *Animal Law* 4:1-32.

Lane, S. 1997. Assessment of sexually abusive youth. In *Juvenile Sexual Offending: Causes, Consequences, and Correction*, edited by G. Ryan and S. Lane. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, pp. 219-263.

Lewchanin, S., and Zimmerman, E. 2000. *Clinical Assessment of Juvenile Animal Cruelty*. Brunswick, ME: Biddle Publishing Company and Audenreed Press.

Lockwood, R. 1989. *Cruelty to Animals and Human Violence*. Training Key No. 392. Arlington, VA: International Association of Chiefs of Police.

Lockwood, R., and Ascione, F.R. 1998. *Cruelty to Animals and Interpersonal Violence: Readings in Research and Application*. West Lafayette, IN: Purdue University Press.

Lockwood, R., and Church, A. 1996. Deadly serious: An FBI perspective on animal cruelty. *HSUS News* Fall:1-4.

Loeber, R., Farrington, D.P., and Waschbusch, D.A. 1998. Serious and violent juvenile offenders. In *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions*, edited by R. Loeber and D.P. Farrington. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, pp. 13-29.

Loeber, R., Keenan, K., Lahey, B., Green, S., and Thomas, C. 1993. Evidence for developmentally based diagnoses of oppositional defiant disorder and conduct disorder. *Journal of Abnormal Child Psychology* 21:377-410.

Luk, E.S.L., Staiger, P.K., Wong, L., and Mathai, J. 1999. Children who are cruel to animals: A revisit. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 33:29-36.

Magid, K., and McKelvey, C.A. 1987. *High Risk: Children Without a Conscience*. New York: Bantam Books.

McClellan, J., Adams, J., Douglas, D., McCurry, C., and Storck, M. 1995. Clinical characteristics related to severity of sexual abuse: A study of seriously mentally ill youth. *Child Abuse and Neglect* 19:1245-1254.

Miller, K.S., and Knutson, J.F. 1997. Reports of severe physical punishment and exposure to animal cruelty by inmates convicted of felonies and by university students. *Child Abuse and Neglect* 21:59-82.

Moffitt, T.E. 1997. Adolescence-limited and life-course persistent offending: A complementary pair of developmental theories. In *Developmental Theories of Crime and Delinquency*, edited by T.P. Thornberry. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, pp. 11-54.

MTV-Music Television™ and American Psychological Association. 1999. *Warning Signs*. Washington, DC: American Psychological Association.

Offord, D.R., Boyle, M.H., and Racine, Y.A. 1991. The epidemiology of antisocial behavior in childhood and adolescence. In *The Development and Treatment of Childhood Aggression*, edited by D.J. Pepler and K.H. Rubin. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 31-54.

Pinel, P. 1809. *Traite medico-philosophique sur l'alienation mentale*. 2d ed. Paris: Brosson.

Ponder, C., and Lockwood, R. 2000. Programs educate law enforcement on link between animal cruelty and domestic violence. *The Police Chief* 67:31-36.

Randolf, E. 1999. *Manual for the Randolph Attachment Disorder Questionnaire*. Evergreen, CO: The Attachment Center Press.

Организација за поштовање и бригу о животињама

Ressler, R.K., Burgess, A.W., and Douglas, J.E. 1988. *Sexual Homicide: Patterns and Motives*. Lexington, MA: Lexington Books.

Reynolds, C.R., and Kamphaus, R.W. 1992. *Behavior Assessment System for Children: Teacher Rating Scales*. Circle Pines, MN: American Guidance Service.

Rice, M.E., and Harris, G.T. 1996. Predicting the recidivism of mentally disordered firesetters. *Journal of Interpersonal Violence* 11:364–375.

Ross, S.M. 1996. Risk of physical abuse to children of spouse abusing parents. *Child Abuse and Neglect* 20:589–598.

Sakheim, G.A., and Osborne, E. 1994. *Firesetting Children: Risk Assessment and Treatment*. Washington, DC: Child Welfare League of America.

Salt Lake City Area Juvenile Firesetter/ Arson Control and Prevention Program. 1992. *No Bad Children, Just Bad Choices: Juvenile Firesetter Program*. Salt Lake City: Salt Lake City Fire Department.

Schiff, K., Louw, D., and Ascione, F.R. 1999. Animal relations in childhood and later violent behaviour against humans. *Acta Criminologica* 12:77–86.

Schleuter, S. 1999. Animal abuse and law enforcement. In *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*, edited by F.R. Ascione and P. Arkow. West Lafayette, IN: Purdue University Press, pp. 316–327.

Sedlak, A.J., and Broadhurst, D.D. 1996. *Third National Incidence Study of Child Abuse and Neglect: Final Report*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services.

Snyder, H.N. 2000. *Juvenile Arrests 1999*. Bulletin. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Snyder, H.N., and Sickmund, M. 1999. *Juvenile Offenders and Victims: 1999 National Report*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Spitzer, R.L., Davies, M., and Barkley, R.A. 1990. The DSM-III-R field trial of disruptive behavior disorders. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 29:690–697.

Stone, R., and Kelner, K. 2000. Violence: No silver bullet. *Science* 289:569.

Straus, M.A. 1991. *Beating the Devil Out of Them: Corporal Punishment in American Families*. New York: Lexington Books.

Tingle, D., Barnard, G.W., Robbins, L., Newman, G., and Hutchinson, D. 1986. Childhood and adolescent characteristics of pedophiles and rapists. *International Journal of Law and Psychiatry* 9:103–116.

Turner, N. 2000. Animal abuse and the link to domestic violence. *The Police Chief* 67:28–30.

Verlinden, S. 2000. Risk factors in school shootings. Unpublished doctoral dissertation. Pacific University, Forest Grove, OR.

Wherry, J.N., Jolly, J.B., Feldman, J., Adam, B., and Manjanatha, S. 1995. Child Sexual Abuse Inventory scores for inpatient psychiatric boys: An exploratory study. *Journal of Child Sexual Abuse* 4:95–105.

Widom, C.S. 1989. The cycle of violence. *Science* 244:160–166.

Wiegand, P., Schmidt, V., and Kleiber, M. 1999. German shepherd dog is suspected of sexually abusing a child. *International Journal of Legal Medicine* 112:324–325.

Организација за поштовање и бригу о животињама

Wooden, W.S., and Berkey, M.L. 1984. *Children and Arson: America's Middle Class Nightmare*. New York: Plenum Press.

Youssef, R.M., Attia, M.S., and Kamel, M.I. 1999. Violence among schoolchildren in Alexandria. *Eastern Mediterranean Health Journal* 5:282-298.

Zimmerman, E., and Lewchanin, S. 2000. *Community Intervention in Juvenile Cruelty to Animals*. Brunswick, ME: Biddle Publishing Company.